

ЦЕНТЪР ЗА СПЕЦИАЛНА ОБРАЗОВАТЕЛНА ПОДКРЕПА - ГАБРОВО
5300 Габрово, ул.Хр.Смирненски”27, тел./факс 805656, e-mail: info-700121@edu.mon.bg

---

УТВЪРДИЛ:.....
ДИАНА ЗАХАРИЕВА
ДИРЕКТОР ЦСОП

П Л А Н

**за работа на училищен координационен съвет за справяне с училищния
тормоз в ЦСОП - Габрово**

**по изпълнение
на „Механизма за противодействие на училищния тормоз“**

въведен със заповед на Министъра на МОМН РД 09-611/18.05.2012г.

за учебната 2025/2026 година

**Приет на заседание на Педагогически съвет с Протокол №09/10.09.2025 г.
Габрово, 2025 г.**

КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ В СЪСТАВ:

Председател:	Бистра Вескова Данчева	- психолог
Членове:	1. Диана Колева Пеева	- старши учител
	2. Ивайло Колев Колев	- старши учител

СЪЩНОСТ НА ПОНЯТИЕТО

Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група.

Това е:

- Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
- Извършва се от позицията на силата;
- Повтаря се многократно във времето

Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

- Физически тормоз - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;
- Вербален тормоз - подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;
- Психичен тормоз - подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;
- Социален тормоз - избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране

Тормозът може да бъде реален или виртуален.

Основните признаци:

- обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype или Facebook;
- разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават;
- снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видео в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.

ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА МЕХАНИЗМА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В УЧИЛИЩЕ

I. Предмет

Проучване и подпомагане психичното развитие учениците в системата на средното образование, чрез превантивни мерки и сътрудничество по прилагането на механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище.

Единният механизъм за противодействие на тормоза е разработен от Министерството на образованието, младежта и науката с участието на МТСП, АСП, ДАЗД, МВР, ЦКБППМН и неправителствените организации – НМД, фондация „Стъпки за невидимите деца в Българи,” фондация „Асоциация Анимус”, Дружеството на психолозите в България и УНИЦЕФ.

1. Във всяко училище се създава координационен съвет с ясни функции и делегирани отговорности, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза. Съветът да се ръководи задължително от помощник-директор и да включва психолог или педагогически съветник, учители, ученици и родители.

2. Превенцията на тормоза включва комплекс от мерки, които най-общо имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието.

3. Комплексът от превантивни мерки трябва да включва всички възможни аспекти и форми на тормоза, ясно да фокусира вниманието върху участието на всички групи и да се планира на три нива - стая/паралелка, училище, общност.

4. За да се изгради защитната мрежа е необходимо да се поставят ясни граници, изграждане на ценности, правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз във взаимоотношенията в училище.

5. По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

6. Важно е да не бъдат омаловажавани и първите прояви на влошаване на отношенията между децата и поведение, което е неприемливо. Необходимо е още при най-малките сигнали и съмнения за тормоз да се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалация на насилието и да се изпрати ясно послание, че такова поведение няма да бъде толерирано. Вниманието трябва да бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални и психологически форми.

КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФОРМИТЕ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ И ПРЕДПРИЕМАНЕ НА СЪОТВЕТНИ ДЕЙСТВИЯ

ПЪРВО НИВО - НАРУШАВАНЕ НА ПРАВИЛАТА:

- **Форми на физическо насилие** са например: леко удряне, бутане, щипане, драскане, дърпане на коса, хапане, подритване, замърсяване или разрушаване на нечия собственост.
- **Форми на психическо насилие** са например: омаловажаване, клюкарстване, обиждане, осмиване, засрамване, подвикване, ругаене, клеветене, подигравки, унижение, заплахи, нецензурни/неприлични коментари, измисляне на прякори, изключване от групови или съвместни дейности, фаворизация/предпочитания, базирани на различие, разпространяване на слухове.

• **Форми на сексуално насилие** са например: показване на неприлични жестове и действия, вербален тормоз със сексуално съдържание, разпространение на истории и изображения със сексуален подтекст, съблазняване от друго дете или възрастен, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия.

• **Форми на кибернасилие** са например: обидни колажи, снимки, видеа, коментари, обаждания и изпращане на обидни съобщения (SMS, MMS, съобщения в социалните мрежи и др.), използване на дискриминативни и обидни етикети, използване .На първо ниво действията се предприемат от класен ръководител или учител заедно с родител, като се осъществява педагогическа работа – индивидуално, за група деца/ученици или за цялата група/клас. При наличие на щети от материален характер – те се възстановяват. Ако педагогическата работа не дава резултат и насилственото поведение се повтаря, последствията са по-сериозни, то тогава следва се да предприемат действия, предписани за ситуации от второ или трето ниво. Ситуациите от първо ниво не се регистрират в Дневника със случаи, защото са първа проява на насилие и не се тълкува като тормоз.

- 1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници.
- 2) Ръководителят на паралелката и психологът подробно се информират за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие.
- 3) Уведомяване на родител от ръководителя на паралелката.
- 4) Консултации – предприемане на индивидуални разговори с участниците от ръководителят на паралелката и психолозите.
- 5) Мерки и действия от страна на ръководителя на паралелката – намиране на решение, което удовлетворява страните и служи за пример на наблюдателите.
- 6) Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия.

ВТОРО НИВО – ПОВТАРЯНЕ НА ЕДНИ И СЪЩИ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВИЛАТА ИЛИ НАСИЛИЕ С ПО-СЕРИОЗНИ ПОСЛЕДИЦИ – ТОРМОЗ:

• **Форми на физически тормоз** са например: шамаросване, удряне, стъпкване или късане на дрехи, ритане, обграждане, плюене, отнемане и разрушаване на нечия собственост, дърпане на нечий стол изпод него, дърпане за уши или коса.

• **Форми на психически тормоз** са например: изнудване, заплашване, несправедливо наказание, забрана за общуване, отхвърляне и манипулация, подигравки, отправени пред целия клас или група, публично унижение, обиди; интригантстване, разпространяване на слухове, публично отхвърляне и игнориране, неприемане, манипулиране и използване.

• **Форми на сексуален тормоз** са например: сексуално докосване, показване на порнографски материали, показване на интимни части на тялото и сваляне на дрехи, подтикване или принуждаване към сексуални действия, заснемане в сексуални пози.

• **Форми на кибертормоз** са например: непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видео, злоупотреба с влогове, блогове, форуми, социални мрежи, заснемане и разпространение без разрешение, унижителни за детето снимки/видео.

На второ ниво действията се предприемат от ръководителя на паралелката заедно с психолог и задължително участие на родител, като се уведомява директора. По преценка се подава сигнал до ОЗД и/или полиция. Координационният съвет прави оценка на риска и може да даде становище за инициране на работа по случай.

- 1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници.

- 2) Ръководителят на паралелката подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. Всеки служител, който е станал свидетел на насилието, може да подаде сигнал към ОЗД.
- 3) Ръководителят на паралелката съобщава на Координационния съвет за случая. Прави се оценка на случая и по преценка директорът подава сигнал от името на ЦСОП до ОЗД и/или полицията и се инициира работа по случай.
- 4) Уведомяване на родител.
- 5) Мерки и действия – работа на координационния съвет: анализ на ситуацията от регистъра и предприемане на работа по случая.
- 6) Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия.

*ТРЕТО НИВО – СИСТЕМНА ЗЛОУПОТРЕБА, КАКТО И СИТУАЦИИ, В КОИТО
СЪЩЕСТВУВА ОПАСНОСТ ЗА ЖИВОТА И ЗДРАВЕТО ЗА КОЙТО И ДА Е ОТ
УЧАСТНИЦИТЕ В СИТУАЦИЯТА:*

- **Форми на физически тормоз** са например: сбиване, задушаване, събаряне, причиняване на изгаряния и други наранявания, намушкване с остър предмет, провесване от прозорец или високо място, ограничаване на движението, лишаване от храна, излагане на ниски или високи температури и заплашване с оръжие.
- **Форми на психически тормоз** са например: сплашване, изнудване със сериозни заплахи, насилствено отнемане на пари и вещи, клетви, които накърняват сериозно достойнството, публично унижение, ограничаване на движението, склоняване за употреба на психоактивни вещества, включване в антисоциални групи и организации,
На трето ниво се уведомява незабавно ОЗД и/или органите на полицията. Действията на ниво институция се предприемат от директора заедно с координационния съвет със задължителното участие на родител и компетентни власти, организации и услуги (центрове за социална работа, здравни центрове, отдел закрила на детето, полиция и др.). Ситуациите на тормоз от трето ниво се описват в Дневника със случаи, като по тях се предприема интензивна работа, включваща всички участници; правят се оценки на потребностите и план за действие, както и се иницират процедури в съответствие със Закона за закрила на детето.
- **Форми на сексуален тормоз** са например съблазняване от друго дете, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия, блудство, изнасилване, кръвосмешение.
- **Форми на кибертормоз** са например: повторно действие на непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видеозаписи, злоупотреба с влогове, блогове, форуми, социални мрежи, профили и лични данни, заснемане без разрешение, заснемане и разпространение на сцени на насилие, разпространение на записи и снимки и видео на детска порнография. Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил процедурата в центъра, директорът следва да информира отделите за закрила на детето, центъра за социална работа и/или полицията. Ако друга организация или услуга е въввлечена в работата с ученика, ЦСОП- Плевен установява връзка с тези организации или услуги и синхронизира дейностите.

II. Цели

- Да се обмислят стратегии за ангажиране на училищния екип в дейности, които ще ги подкрепят за създаване на общо разбиране за тормоза и насилието.
- Да се усвоят уменията, необходими при изготвянето на училищен план за действие.
- Разработване и прилагане на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда.

III. Задачи:

1. Разработване и прилагане на превантивни дейности за предотвратяване на тормоза в училище.
2. Разработване на защитна мрежа за интервенция при случай на тормоз в училище
3. Запознаване педагогическият съвет, родителите, учениците със заповед № RD 09-611/18.05.2012 за въвеждането на “Механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище”.

IV. Дефиниране на елементите на защитната мрежа.

Под защитна мрежа разбираме превенция на насилническо поведение, когато всеки поема своята част от общата отговорност; поставянето на ясни граници и изграждането на ценности, правила и процедури, които да не допускат тормоз. Изграждането на защитна мрежа предвижда дейности на няколко нива:

а/ на ниво група – постигане на разбиране от децата какво точно е тормоз, до какво води това поведение и как се чувстват различните „участници”.

В групата се обсъждат и дискутират взаимоотношенията:

- ученици – учител → целта ни е учениците да осъзнаят, че говоренето в час е форма на тормоз към учителя;

Дискутиране на конкретни казуси на тормоз в стаята, в коридора, по Интернет и др., договаряне какво ще се прави, ако се нарушат правилата и ценностите на групата – дискутиране и приемане на новите понятия „дисциплиниране” и „възстановяване на щета”.

- учител – ученици → важно е учителите да се отнасят с уважение към децата / да се обръщат към тях по име, да ги изслушват търпеливо, да не ги обиждат/.

Заради отношението на учителя може да бъде саботиран часа или учениците да внимават, макар и да нямат особен интерес към предмета. Симптомите на психическия тормоз в отношението на възрастните към децата /родители, учители/ се проявяват като безразличие и равнодушие, враждебност, злоупотреба с власт над тях, дистанциране от тях и неразбиране, свръхконтрол.

б/ на ниво училище – избор на Комисия по превенция на тормоза, която включва, учители и родители, следи за прилагането на политиката, инициира дискусии в училище.

в/ дейности с родители – отношенията родители – учители комуникацията е насочена към взаимна оценка на работата, с временни елементи на сътрудничество. На родителските срещи да се обсъждат казуси, свързани с тормоза, да се научат родителите как да регистрират поведение на тормоз и насилие, как да комуникират с децата си без скрита агресия.

V. Дейности по разработване и прилагане на превантивни дейности за предотвратяване на тормоза в училище:

- Сформиране на училищен координационен съвет и запознаване на педагогическия съвет, родителите и учениците с превантивните мерки
Срок: м.септември
Отг. Директора
- Провеждане на индивидуални консултации с деца, понасящи или извършители на тормоз.
Срок: октомври 2025г. – юни 2026 г.
Отг.: психолога
- Да се създаде единен регистър за регистриране на ситуации на тормоз в училището. Регистърът да включва описание на ситуацията, вида тормоз, участници, наблюдатели, предприети мерки.
Срок: м.ноември 2025 г.
Отг.: координационният съвет
- Взаимодействие и решаване на конфликти между ученици, учители, родители и училищно ръководство.
Срок: октомври 2025г. – юни 2026 г.
Отг.: членове на съвета
- Приемане на правила и процедури за работа с:
  - Дете, жертва на тормоз;
  - Дете, упражнило тормоз;
  - Деца, които помагат и подкрепят тормоза;
  - Децата наблюдател
 Срок: Постоянен
Отг.: членове на съвета
- Разработване и приемане на правила и процедури за регистриране на ситуации на тормоз, насочване към други служби и обмен на информация с други учебни и детски заведения.
Срок: Постоянен
Отг.: членове на съвета
- Запознаване на учениците със същността на тормоза, проявите и участниците в процеса.
Срок: Септември 2025 г.
Отг.: груповите ръководители
- Запознаване на колектива с процедурите за реагиране в ситуации на тормоз.
Срок: Септември 2025 г.
Отг.: членове на съвета
- Анализ на проявите на училищен тормоз и наличните правила и решения за справяне с него – форми, резултати, последствия, налични и липсващи правила.
Срок: края на I и II срок
Отг.: членове на съвета
- Повишаване на квалификацията на персонала за справяне в ситуации на тормоз.
Срок: Постоянен
Отг.: Директора
- Запознаване на учители, ученици и родители с процедурите за реагиране в ситуации на тормоз.
Срок: Септември 2025 г.

Отг.: членове на съвета;
груповите ръководители

ЗАДЪЛЖЕНИЯ

I. Процедури при установен училищен тормоз между учениците.

Трябва да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. По-голямата част от ситуациите на тормоз следва да бъдат овладени от учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка.

Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на тормоз:

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

➤ В случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени, да се прекрати физическият контакт между тях незабавно и да се уведоми груповия ръководител.

➤ Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това следва да се случи на по-късен етап.

Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.

Втора стъпка: Реакции спрямо детето, което е упражнило тормоз:

➤ Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата.

Той се прилага от груповия ръководител или педагогическия съветник /психолог/. Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с детето. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придържа, а не за да бъде наказан. Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза.

Важно е класният ръководител изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, груповият ръководител за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка.

Трета стъпка: Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз:

Работата с деца, които са обект на тормоз, е насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

- Груповият ръководител говори с детето, по възможност още същия ден, за да разбере какво точно се е случило; Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
- Груповият ръководител наблюдава детето в следващите дни, за да се уверите как се чувства и при необходимост отново разговаря с него.

Четвърта стъпка: Реакции спрямо наблюдателите:

- Груповият ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита ценностите на училището. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;
- Груповият ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозеното дете.

II. Училищна система за насочване към други служби

1. Регистриране на ситуации на тормоз:

- Създава се регистър на училището за регистриране на случаи на тормоз между учениците.

2. Всяка ситуация на тормоз се регистрира и описва от учителя, който я е наблюдавал с цел да се проследи развитието на случая във времето и да се планира подходяща интервенция. Регистърът съдържа следните реквизити: „дата“, „кратко описание на всяка ситуация“, „участници“, „група“, „предприети мерки“, „подпис“. Този регистър се съхранява на достъпно място в дирекцията. Груповите ръководители следят вписаните в регистъра случаи и предприемат съответни мерки като взаимодействат с родителя на ученика и с учители.

3. В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие, Координационният съвет предлага на директора да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето“ по местоживеене и отдела за „Закрила на детето“ или подходящата институция, според ситуацията и индивидуалния случай.